

UPOZORENJA O ŠTENOSTI PUŠENJA PO ZDRAVLJE - PREPORUKE SZO

Ove godine 31. maj posvećen je značaju obilježavanja opasnosti od pušenja na paklicama duvana, prema preporukama iz člana 11. Konvencije o kontroli duvana Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), a koji je dopunjen na Konferenciji članica Okvirne konvencije o kontroli pušenja, iz 2008. godine, sa obavezom prikazivanja i slika oboljenja koje su uslovljene pušenjem i grafičkim upozorenjima.

Osnovna intencija da se 31. maj obilježi ovom temom je činjenica da mnogi pušači i ne znaju kakvi su sve rizici pušenja po njihovo zdravlje, a ova znanja su odlučujuća u donošenju odluka konzumenata za prestanak pušenja.

U našoj zemlji se, od usvajanja Zakona o ograničenju upotrebe duvanskih proizvoda iz 2004. godine, svaka paklica cigareta obilježava upozorenjem o negativnim efektima pušenja po zdravlje, u obliku teksta. Međutim, prema preporukama SZO, ova upozorenja više nijesu dovoljna i treba ih dopuniti adekvatnom fotografijom.

Preporuka SZO je da se fotografije upozorenja postavljaju u gornjem dijelu prednje strane paklice cigareta, ili na više strana, a neke zemlje fotografije postavljaju sa donje, prednje strane pakovanja. Upozorenje treba da pokriva cijelu ili veći dio prednje strane paklice, kako je korisnik ne bi mogao ignorisati. Uočena je povezanost veličine upozorenja i uticaja na prestanak pušenja. Naime, veća upozorenja ostvaruju značajnije efekte u promjeni ponašanja pušača nego mala. Generalne preporuke SZO su da upozorenja treba da pokrivaju 50% i više glavne vidljive površine kutije cigareta ili, za ostale duvanske proizvode, ne manje od 30% pakovanja. Pored toga, preporuka je da se više poruka rotira, tokom izvjesnog vremenskog perioda na paklicama, kako bi se istaklo više upozorenja i značajnije prikazala opasnost od pušenja.

Dosadašnja praksa je pokazala da su zdravstvena upozorenja ostvarila značajan učinak u kampanjama za kontrolu pušenja iz više razloga, a prije svega proisteklih iz značaja pakiranja proizvoda, kao i uticaja ovih informacija na prevenciju bolesti i promociju zdravlja. Značaj upozorenja na paklicama cigareta u smislu redukcije broja pušača proističe iz činjenica da ova upozorenja pušač vidi oko 7300 puta godišnje, kao i zbog toga što ova stroga, vidljiva upozorenja i na pušačkim napravama, kao što su lule, predstavljaju budućnost u mnogim zemljama.

U cilju informisanja javnosti o štetnim efektima pušenja preporučuje se obilježavanje svake paklice cigarete upozorenjima koja karakterišu sljedeće osobine:

- upozorenja treba da sadrže fotografiju ili grafiku kao dodatak teksta, koji su posebno efektivni u informisanju o riziku po zdravlje, kao i za motivaciju promjene ponašanja pušača. Ukoliko prikazujemo i fotografiju i tekst efikasnije utičemo na korisnika u smislu prenošenja informacije i sticanja znanja o štetnim efektima pušenja;
- slikovita upozorenja su značajna za informisanje velikog broja ljudi u svijetu koji ne znaju da čitaju, te se isključivo putem fotografije upozorenja upoznaju sa štetnim efektima pušenja po njihovo zdravlje;
- slikovita zdravstvena upozorenja smanjuju atraktivnost (privlačnost) paklica cigareta i prema tome djeluju zastrašujuće, posebno za nove korisnike, koji su

često mladi ljudi. Time se ta populacija može motivisati da promjeni svoje ponašanje, odnosno ohrabriti ih da ne kupuju duvanske proizvode;

- slikovita zdravstvena upozorenja su vrlo efektivna, a pri tome izdvajanja iz državnog budžeta su minimalna.

Posebno se ističe značaj pakiranja i markiranja duvanskih proizvoda za mlade ljude, koji se formiraju kao novi potrošači duvanskih proizvoda. Istraživanja su pokazala da mladi ljudi smatraju vrlo značajnim informacije o uticaju pušenja na njihovo zdravlje i smatraju da vrlo šokantna upozorenja koja se mogu vidjeti na paklicama cigareta, u mnogome utiču na donošenje odluke o prestanku pušenja, odnosno nestvaranja takvog oblika ponašanja kod mladih ljudi.

Upozorenja treba da budu specifična za svaku zemlju, što se tiče rasprostranjenost bolesti kao i ostale činjenice karakteristične za neku konkretnu zemlju. Regionalna kancelarija SZO razvila je i testirala jedan set zdravstvenih upozorenja na pakovanjima duvanskih proizvoda, za korišćenje u regionu, uključujući i upozorenja za lule.

Prije sedam godina u Crnoj Gori, Institut za javno zdravlje započeo je kampanju sa vrlo ograničenim resursima i u tom periodu odrađena su tri Globalna istraživanja o potrošnji duvana. Rezultati istraživanja pokazuju da je u populaciji mladih smanjen broj djece koja su eksperimentisali sa pušenjem, broj djece koji su stalni pušači, broj djece koja smatraju da će u narednom periodu početi da puše, kao i broj djece koja su izložena uticaju pasivnog pušenja.